

Meditsiinilised muljed naaberriikidest.

S. Talvik.

(S. Talvik: Medizinische Eindrücke aus den Nachbarstaaten).

Koos 16 vanemate kursuste arstiteaduse üliõplasega Tartu ülikoolist ja ühe Tartu ametvennaga reisiti pisut üle kuu aja kestes (20. V. — 23. VI. 1924), välismail, peatades Riias, Varssavis, Kraakovis, Praagas, Viinis ja Budapestis, et üsna üldistes joontes tutvuneda nende ülikoolilinnade arstiteadusliste instituutide ja kliinikutega, viimaste juhatajatega kui ka arstiteaduse üliõplastega ja nende organisatsioonidega kohtadel, kusjuures muidugi tähelepanu pöördi ka üldkultuurilistele asutustele kui ka välisloodusele nii palju kui lühikene aeg seda võimaldas.

*

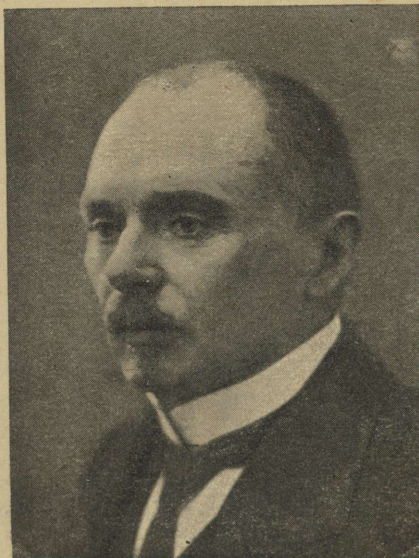
Läti vabariigi noore ülikooli arstiteaduskond on 1920. aastast saadik, kus lühikese tutvunemiskülaskäigu tegin Riias (v. „Eesti Arst“ 1921 № 10), tuntuvalt edenenud. Vähem küll kliinikute poolest, mis ikka alles asuvad I Riia linnahaigemaja alal (Rüütli tän. 9) ja mille administratsioon ikka alles linna käes, kuna arstiteaduskond annab kliinilised direktorid ja juhib ravitsuslist osa. Et sarnane kahe-peremehe süsteem ühes majas loob raskusi, on arusaadav, teiselt poolt ei ole ka kliinikute ruumid ja sissesead koguniste mitte ülikooli nõuetele vastavad. Kuigi viimaseid jõudumööda on täiendatud, millisel alal palju tänu väärrib eestkätt pioneer kliinikute korraldamise alal prof. I. Alksnis (ka „Latvijas Ārstu Žurnalsi“ päätoimetaja) ei ulata siin võimalused kaugeltki mitte soovide ja nõuete tasapinnani ja oodatakse — õigusega küll — pääseteed ainult düünataguse suure ja moodsa II linnahaigemaja hoonete ja sisseseade korraldamisest, kuhu siis ülikooli-kliinikud üle viiakse

ja nad täielikult — ka majanduslis-administratiivses suhtes — võetakse ülikooli kätte. Selleks kulub aga vähemalt oma 35—40 miljoni Läti rubla, mida riik praegu ikka veel ei anna, resp. ei suuda anda. Üksikasjus on siiski, kõigi raskuste päale vaatamata, edasi jõutud. Nii on teine sisekliinik, tema juhataja prof. Zihle Odessast kohalejõudes, tublisti laienenud, niisamuti Punase-Risti haigemaja, mis prof. Jankowski'i juhatusel ka õpetusandmise suhtes arstiteaduse üliõplastele ära kasutatakse. Iseäranis suurt edu on aga psükiatria kliiniku juures märgata (endine Rothenburg'i asutus), mis prof. Budulsi' agaral juhatusel oma ruumide, sisse-

seade, ravitusmetoodide, personaali poolest kannatab hästi võrdlust teiste rajariikide ülikooli-kliinikutega, olles Tartu omast, eriti ruumide poolest, igatahes ettegi, niisamuti ka Helsingi „Lapinlahden keskuslaitos'est“).

Eriti huvitav oli siin kogu töid, mis valmistatud vaimuhaigete poolt, nende hulgas rida fantastilisi jooniseid kiirgavates värvides, andavõtta sarnased meie moodsate kubistide teostele. Saime ka väärtuslise muusikaalse nautingu osaliseks, mida valmistas meile „Tannhäuser'i“ uvertüüri ettekande läbi vaimuhaige kunstnik, kes ennast pidas Wagneriks.

Veel rõõmustavamalt pilti pakuvad mõned instituudid. Eestkätt anatoomia- ja histoloogia omad, prof. Backmann'i juhatusel. Muuseumipreparaatide poolest seisavad need instituudid täisväärilistena Lääne-Euroopa omade kõrval, mis seda lugupidamisväärilisem, et muuseum siin loodud on mingi 4—5 aasta jooksul

Prof. Dr. med. J. Alksnis,
Läti ülikooli haavakliiniku juhataja,
„Latwijas Ārstu Žurnalsi“ toimetaja.

prof. Backmann'i ja tema assistentide poolt. Eriti ilusad ja tehniliselt ülipeened olid injektsiooni-preparaadid arteride-, veenide-võrgustiku ja lümfateede aladelt. — Kuna prof. Backmann ühtlasi ka antropoloog, siis on tema viimaselgi alal üllatavalt palju, eriti muinasnimeste luustikkude alal, kogunud, väljakaevamiste teel põlistes kalmudes, ja foajee seinu ehtisid juba ilusad kaartide seeriad Läti rahva antropoloogiast, ala, millel meie pool peaaegu midagi veel ei ole tehtud.

Riias viibides saime ka n. ö. tunnistajateks tähtsale sündmusele noore

1) Muudkui viimane, enam kui 60 a. eest asutatud, seega täitsa vana-
nenud, on sellepoolest jälle esimene rajariikide ülikoolide psükiatria-kliini-
kutest, et siin oma eri-jaoskond on olemas forensilis-psükiatriliste juhuste
jaoks, erilise forensilise psükiatri (Dr. Nikula) juhatusel all.

Läti ülikooli elus: 21. V. sai esimese valitud rektori kohale silmahaiguste professor Ruberts, endine alma mater Tartuensis'e kodanik, assistent meie vanas silmakliinikus, pärast professor Kiievi ülikoolis. Ilma kisa-kärata on lätlastel saavutatud tähtis edusamm akadeemilise autonoomia teel, mille pärast meil veel murtake piike ja natsionaalse rektori valik sündis pea ühel häälel (ainult 4 hääle andmata jätmisel). Jõudu ja edu ja et õpiksime sellel alal oma naabritelt!

*

24. V. hommikul jõudsime Varssavi, kus meid vaksalis olid vastu võtmas arstiteaduskonna dekaan, füsioloogia professor François Czubalski (endine tartlane), minu eri-kolleeg Varssavis prof. Czyno-Dąbrowski, akadeemilise arstiteaduse seltsi esimees ühes hulga liigetega, Varssavi üliõplaskonna välisesituse juhataja, kes meid tervitas lühikese prantsuskeelse kõnega ja meie tookordne chargé d'affaires, kolleeg Dr. Leppik. Tuleb alla kriipsutada erilist sõbralikkust, mis meile üles näidati sarnase piduliku vastuvõtmise läbi: Poolas mitte ainult ei püüta end näidata suurriigina, vaid siin tuntakse end niisugusena ja vastavalt sellele piinlikult peetakse kinni decorum'ist, ei olda üldiselt mitte liig helde lahkuste poolest, eriti mitte väiksemate suhtes. Eesti vastu aga tuntakse siin erilist sümpaatiat ja seegi vastuvõtmine kui ka kokkusaamine päälõõnata meie saatkonnas, siis meie auks antud gala-bankett akadeemilise arstiteaduse seltsi poolt, terve rida teisi korraldusi meie jaoks ja kogu see ülisõbralik juhatamine ja võõrustamine kõigi nende 4 päeva kestes, mis viibisime Varssavis, andis sellest kõigeparemat tunnistust.

Prof. Dr. med. J. Ruberts,
Läti ülikooli esimene valitud
rektor.

Veneaegne Varssavi ülikool seisis venestamise poliitika teenistuses ja kui niisugune iseteadliku Poola seltskonna boikoti all. Rahvusliseritundvad poola üliõplased läksid Kraakovi ja Lvov'i poolakeelsetesse ülikoolidesse ehk aga laiali välismaile ja Varssavi ülikooli täideti eestkätt Vene seminaristidega. Arusaadav, et asutused, mis veneaegsele Varssavi ülikoolile olid kõigiti küllaldased, nüüd Recz Pospolita päälinna omale tunduvad liig kitsastena. Avarad preparaer-saalid anatoomia instituudis, näiteks, kus meid prof. Lot lahkesti ringi juhatas, olid tõepoolest puupüsti täis üliõplasi ja histoloogia instituudi õpiruumes (prof. Konopacki, end. tartlane) tihedalt kokkusurutud laudade-read akendest eemaldudes tõusid terrassidena, et saavutada küllaldast valgust mikroskoopilisteks töödeks. Et sarnased töötajate hulgad ka massiliselt tarvitavad töömaterjali, siis oli prof. Konopacki'l terve tuba — muidugi väikene — ümber ehitatud termostaadiks, kus siis riulid põrandast laeni olid täidetud preparaatega tselloidiinis ja parafiinis. Mõlemate instituutide tabelite ja jooniste materjal oli üllatavalt rikas, mis seda lugupidamisvääriisem, et see kõik loodud alles Poola vabariigi päevil (veneaegseid ja venekeelseid tabellid, mida ka rikkalikud kogud olemas, nüüd muidugi loengutel enam ei tarvitata.) Ka mõle-

mate instituutide muuseumid, samuti ka patoloogia instituudi (prof. Paszc-kiewicz) oma, on väga tublisti täiendunud vabariigi päevil, kuigi nende tüvi pärit on vene aegust. Viimase instituudi muuseumis näidati meile ka ehtsat „plica polonica't.“ Küllalt avar ja hästi varustatud on prof. Czubalski füsioloogia instituut, kus hoolsalt töötatakse ka eksperimentaalselt. Pääle selle on prof. C. arstiteaduskonna dekaan ja ühes prof. Szumlański'ga suurima poola arstiteaduslise orgaani „Polska gazeta lekarska“ toimetuse liige Varssavi poolt.

Vastandina noile instituutidele seda moodsam ja kõige uueaja komfordiga sisse seatud on uus bakterioloogia ja seroloogia instituut ühes Pasteuri instituudiga ja rohtude proovi-ametiga. See asutus olla praegu üks parematest omasarnastest Euroopas. Imposantsed olid eriti hiigla autoklaavid väga lihtsa käsitamise, nii et üksainus tööline paari hõlpsa võttega neid avada ja sulguda, täita ja tühjendada sai, muidugi täielise asepsise garanteeritud olles.

Prof. Dr. med. F. Czubalski,
Varssavi ülikooli arstiteadus-
konna dekaan.

Kliinikeritest kuulasime kirurgi Liesnewski't ja internisti Glusinski't. Viimase üliselge diktsiooniga, pikaldaselt ette kantud, ja rohkete ladinakeelsete termini technici'ega läbistatud kliiniline loeng pneumonia crouposa üle oli üllataval kombel pea täiesti arusaadav venekeelt mõistjale ja ei tohiks niisugusele mitte just suuremaid raskusi keele alal tekkida, kui ehk soovitakse edasiõppimise suhtes kasutada Poola ülikoole, olgu see noort aga jõudsasti edasirühkivat Varssavi oma, olgu see põliste soliidide traditsioonidega Kraakovi või Lvovi omasid. — Günäkoloog Czyzewicz'i kliinikus oli huvitavaks uudiseks operatsiooni

saali kuulajate-rõdu, mis oli hiigla klaasruutude läbi täitsa eraldatud operatsiooni-ruumist, omaette sissekäikudega väljastpoolt, seega küll pigemini — päältvaatajate rõdu, suurte operatsioonide aseptika mõttes suurema üliõplaste-hulga ees igatahes otstarbekohane sissesead. Dermatoloog Krzystalowicz'i kuuldavasti õige täiuslikku kliinikut ei saanud kahjuks aega vaatama minna. Pediaatri Michalowicz'i oma on juba kirjeldatud „Eesti Arstis“ № 5/6 1924. a. kolleeg A. Lüüs'i poolt. Lisades rõhutan vaid prof. M. valjut pedagoogilist joont, mis üliõplasele igatahes õpetlik ja kasulik. Tuli näit. riietuda valgetesse põlledesse, et pääseda loengu saali, läbi kliiniku korridoride, tuli tutvuneda üksikasjaliselt piima-köögi sisseseade ja piimaportsjonite ratsioneerimisega, siis üld-köögiga, toidukambrite-kellerdega, tulijate patsientide, infektsiooniliste ja mitte-infektsiooniliste, tsirkulatsiooniga haigemaja ruumes jne. — hulk praktilisi üksikasju, millele muidu kliinilises õpikäigus suuremat tähtsust ei anta, mis aga tähtsad tulevasele arstile, kelle lastehaigemajas või emade-rinnalaste punktides tuleb tegutseda. Lastekliinik ise ongi õieti veneaegne emade-lastete nõuande punkt, rohkem ambulatooriliste tarbete jaoks mõeldud. Viimases suhtes siingi kasutatakse laialt hüdro-mekaanono-

phototerapöitlisi vahendid, nii parajasti terve rida ambulatoorseid skrofulöös lapsi lamasiid alasti „Höhensonne“ paistel.

Ei tahaks nimetamata jätta Varssavi sõjaväe füsioterapöitilist ambulatooriumi-haigemaja, oma alla võtvat suurt neljakordset hoonet, avarate kōrgete saalidega turnimiseks riistadel, ortopeedilisteks harjutusteks, valgusega, elektriga, röntgeniga, veega arstimiseks (incl. diathermia etc.) ja muidugi arutu hulga vannitubadega, mis kōige komfordiga sisse seatud, mitmekesiste dušidega varustatud jne. See eeskujuline asutus, tragi sanitaar-colonel'i N. juhatusel (kes meie kadunud Dr. Koger'iga ilmasõja algul koos teeninud, isegi ühes toas koos elanud) on loodud eestkätt poola sõjainvaliidide jaoks, et nende tervist ja töövõimet igasuguste füüsiliste protseduuride abil võimaliku maximum'ini tõsta ja saavutatud tagajärgede tõttu — kuude ja aastate kestes — pidada ennast suurepäraliselt ära tasuma.

Dekaani prof. Czubalski ja 2 meie üliõplase saatel tegime visiidi rektor Lyskowski'le (kriminaal-õiguse professor) ülikooli pāahoones ja selle taga asuvas laialises pargis, mis terrassidena laskub alla Visla äärde, laskime end üheskoos päevapildistada, gruppeerudes suurtüki ümber, mida poola üliõplaste kompanii ära võtnud venelasilt 1863 aasta mässus.

*

Kraakov'i, põlisesse Poola residentsi ja Poola vaimu ja vabaduspüüete keskkoha jõudsimine 28. V vara hommikul; sellest hoolimata olid vastu võtmas minu eri-kolleeg prof. Jan Olbrycht hulga arstitead. üliõplastega. Esimene käik, pāäle hommikueine ja puhkuse, oli muidugi Poola rahvuslisse pūhapaika, Jagello poolt asutatud residentsi, Vavel'i, Visla kõrgel kaldal, mille pāākirikus puhkavad paljud Poola kuningad, pāāpiiskopid ja kardinaalid, pāāaltari taga Jan Sobieski, pahemal pool keskkirikus meiegi kodumaa endine valitseja Stefan Bathori, ühes keldrikrüptas — kuningas Poola vaimuvallas, Leedu patrioot Mickiewicz. — Siis põlise Jagelloni ülikooli pāāhoonesse, kus meid ootas minu Kraakovi vanem eri-kolleeg prof. Lōon Wachholz, üks vaimukam ja vāljapaistvam Poola professuuri esitaja, kaugelt üle oma eriala piiride tuttav kui Poola meditsiin-ajaloolane ja luuletaja („Fausti“ uema poolakeelse tõlke valmistaaja). Pāāle visiitide arstiteaduskonna dekaanile ja rektorile saime viimase poolt kutse osa võtta juriidilisest doktori-promotsioonist ülikooli aulas, mis toimus keskaja traditsioonide järele, rektori rōivitud olles punasesse talaari, baretti ja kinnastesse, kuna opponendid-professorid kandsid muste talaare, barette ja kindaid. Lühikese diskursi ja vande-formeli ettekandmise järele, mida promovendid kinnitasid ülikooli põlise hōbedase valitsuskepi pāāle sõnaga „spondeo,“ lõppes see tseremonia mingi veerandtunni kestes.

Arstiteaduslised instituudid, mida vaatasime (anatoomia-, histoloogia,

Prof. Dr. med. L. Wachholz, Kraakovi ülikooli kohtul. arstitead. instituudi juhataja.

farmakoloogia-, kohtuliku-arstiteaduse) erinevad Varssavi omadest põlise soliidi poola-austria traditsiooni kandjatena ja kui niisugused on juba täitsa lääne-euroopalise ilmega. Eriti kohtu-meditiini instituut üllatas oma peene sisse-seade (peegelsiledad parkett-põrandad jne.), rikkalikult varustatud laboratooriumidega üliõplaste ja õpejõudude jaoks, oma väljavalitud muuseumiga ja rikkaliku personaaliga (üks vanem assistent-professor ja 3 nooremat määralist). Vaid ilmunud oli — juba kolmandas väljaandes — prof. Wachholzi poolakeelne kohtu-meditiini õpiraamat, ülevaatliku, praktiliste nõuete kohaselt väljavalitud ainete käsitleusega ja ilmumisel Wachholzi ja Olbrycht'i ühine käsiraamat kriminalistlike vaatluste üle sündmuse kohal ja siia kuuluvate laboratoorsete uurimis-metoodide üle. — Farmakoloogia instituudi juhataja professor baron Maydell'i isikus õppisime tundma meie Võrumaa tuttava aadeliperekonna sõbralikku-sobivat poolastatud võsu, kes meid oma laialdast — vaid ümberkorraldamisel olevat — instituuti näitas ja meile pärast veel mitmel puhul kohtas. Prof. Novak'i uus sero-bakterioloogia instituut oma suurepäralise, täitsa moodsa sisse-seadega on üleilmlise tutvusega õpekoht omal alal. Niisamuti uus ja hiiglavalt sisse seatud on ka prof. Pilcz'i suur neuro-psüchiaatria kliinik, varustatud muuseas ka kõigiti moodsa ja rikkaliku füüsikaal- ja hüdro-terapeutilise aparatuuriga. Vaid katuse alla viidud oli ka uus suur günekoloogiline kliinik, kuna praegune kui ka muud teaduskonna kliinikud kannatavad ruumipuuduse all.

Ilusa üllatuse osalisteks saime külastades Kraakovist umbes 10 km. kaugusel olevat Poola riiklist vaimuhaigete-asutust Kobierzyn'i, kus meile selle juhataja Dr. Roman Zagorski oma 6 assistendiga valmistas ülisõbraliku vastuvõtu. See 1918 a. avatud täitsa moodne asutus 16 haigepaviljoniga ja üle 30 lisahoonega (nende hulgas oma kirik, teater, elektrijõujaam, keskkeevärk, terve karjamõis oma hoonetega, rida töökodasid, pesukoda, hooned personaali jaoks, perekondadega) võtab oma alla üle 100 morgeni suuruse areaali ja mahutab eneses kuni 700 haiget. See asutus on üks üheksast Poola riiklistest vaimuhaigetemajadest, mis ühes muude vastavate ravitsusasutustega pakuvad ühtekokku ruumi 12.000 vaimuhaigele, mida aga Poola suurriigi jaoks kaugeltki ei peeta küllaldaseks. Ravitsusteenistust haigete juures kannavad eestkätt ordeni-nunnad, kes märksa ustavamad ja oma ülesannetele anduvad olla, kui ilmalik personaal. Uhked, avarad, päikesepaistelised, piinlikult puhtad (parkett-põrandatega) haigepaviljonid jätsid ülihää mulje; kuna siin üleselle pea igal pool läbiviidud on täieline „oppendor-süsteem,“ siis ei ole sellel asutusel pea midagi enam ühist endiste „hullumajadega;“ puudub ka täiesti, isegi voodislamavate kroonikerite haigesaalides, see muidu nii tuttav ja harilik eriline hullumaja „aroom“. . . Haiged, kes väljaspool voodit, on viimteni tööl, asutuse laialdases majas ja põllupidamises, isegi äärmiselt totraid, paraliitikuid jne. nägime kui mitte muud, siis umbrohtu kitkuvat kõnniteede asfaldi kõrvalt. Kuna nii süstematiseeritud töö läbi n. ö. kõrvale juhitakse haigete hingeline põnevus ja äritus, siis oli ka üllatav siin see kõigiti rahuline olek haigetel, keda nägime; ei kusagil märatsemist ega kisa; tühjad seisid ka mõningad igaks juhtumiseks sisse-seatud isoleer-kambrid. Valjem ja kinnisem pidi olema muidugi valve kriminaalsüüdlaste järele, keda siia kohtute poolt psüchiaatriliseks ekspertiisiks saadetud; katuse alla viidud oli juba, kuid mitte veel tarvitusele võetud eripaviljon sarnastele valvealustele, ümbritsetud kaunis kõrgest müürist.

Pääle paaritunnist ringkäiku läbi kogu asutuse, kahes grupis, paluti meid teatrimajas kaetud lauda, einet võtma — rõõmustavalt ilma alkoholita — kus lauakõnes, saadud muljete värske mõju all, ütelda võisin, et kuna meil saksa informatsioon tihtipääle mainib „polsnische Wirtschaft'i“ anealgades, siis võime nüüd, pääle selle, mis oma silmaga näinud Poolast, eriti arstiteaduslises alal, täie lugupidamisega kõneleda igale ühele polnische Wirtschaft'ist — ilma anealgadeta. Asutuse teaduslikust reputatsioonist annab tunnistust ka see asjaolu, et selle esimene juhataja Dr. Masurkewicz kutsuti Varssavi ülikooli psükiatria õpetoolile professoriks.

Nii Varssavis kui ka Kraakovis olime säälsete üliõplaste-arstiteadlaste külalisteks, kes oma organisatsiooni poolest kaugelt ees meie omadest. Mõlemil kohal on neil omad eri-raamatukogud, raamatukauplused, laenukassad, Kraakovis üleselle omad iseseisvad ruumid, saali, lugemistoa, administratsioonitubade ja — trükikojaga, kus juba terve rida õpiraamatuid trükitud. Varssavi selts elutseb esialgu anatoomia instituudis, kuid ehitusel on juba oma üliõplasmaja, kus kõik kaasvõitlejad korda mööda ehitustöödest isiklikult osa võtavad.

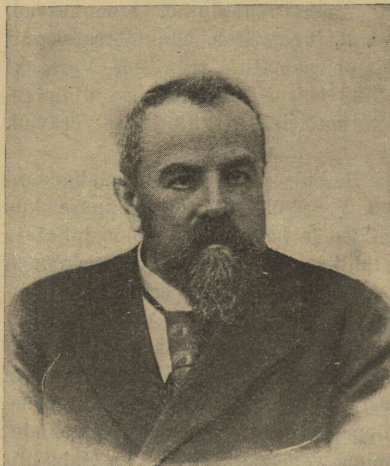
*

Lahkudes sõbralikust Poolast — pääleselle kui veel Vielicka soolakaevandusi olime käinud vaatamas — jõudsime 30. V. päälelõunat Praagasse kus meid säälse üliõplaskonna välisedustuse inglise ja balti sektiioonide juhataja hr. Jaromir Berák ühes 2 teise kaasvõitlejaga lühikese saksakeelse tervituskõnega vastu võttis ja korteritesse juhatas — Ameerika Punase Risti eriti ekskursantide jaoks asutatud barakkidesse linna serval.

Vana „Zlata Praha“ on unicum selle poolest, et siin ammust ajast asuvad kõrvuti 2 täielist riiklist ülikooli — tšehi ja saksa, — milledele lisaks on avatud kolmandana mõned fakulteedid uuesti saabunud alamatele väike-venelastele — vene keeles, — kus töötavad õppejõududena eestkätt emigrandid Venemaalt. Midagi üle 1000 ümber pidada õppima venelasi üliõplasi ka tšehi ülikoolis, päälegi riigi-stipendiaatidena, prii korteri, ülalpidamise ja toetusrahaga — privileeg, mida ei ole omadel vaesematel tšehi üliõplastel ja mille vastu viimased loomulikult juba mitmet puhku tõstnud protesti, senini tagajärjeta. Meie, kui tšehi üliõplaskonna külalised, piirdusime tšehi ülikooli asutustega, ajapuudusel vaid mõningate tähtsamatega.

Esimeses järjekorras tuli tšehi kuulsa õpetlase prof. Jaroslav Hlava juhatusel asisev patoloogo-anatoomiline instituut, mis hiljuti saanud omale uue suurepäralise hoone, kandva direktori nime: Hlavuv ustav. Sellele olen senini ainult ühte väärilist pendant'i näinud — Grazi ülikooli ka hiljuti valmis saanud patoloogo-anatoomilise instituudi näol. Muudkui ühe asjaolu poolest erineb siiski Hlava instituut, paremuse mõttes, sellestki: siin on laialdases trepiruumis, kahel korral, üles seatud võrratu rikas ja imeilusasti korraldatud õpemuseum, oma asetuse poolest ka võhik-publikule kättesaadav, eestkätt tuberkuloosi aladelt, tema kõige mitmekesisematēs variatsioonides ja lokalisatsioonides, siis rikkad seeriad preparaate kasvajate, põletikkude jne. aladelt. Imekspanuvääriline kogu, seda enam, et see kõik loodud alles viimastel aastatel. Tšehoslovakkia vabariigi päevil. Samas stiilis oli ka kogu instituut, mille hulgalised avarad kõrged ruumid õpetamise ja uurimise jaoks midagi soovida ei jätnud oma toreduse ja sisseseade rikkuse poolest. Auvääriline direktor, oma kõrgest vanadusest ja hädisest tervisest hoolimata (ta suri hiljuti), juha-

tas meid ringi läbi laboratooriumide, milles töötasid rida õpetlasi — nende hulgas ka venelasi, — läbi raamatukogu, milles ligi 80 mitmesugust arstiteaduslist ajakirja paljudes keeltes välja pandud, läbi oma ja rohkearvuliste assistentide luksuriöösliste kabinettide, kuni sama katuse all asuvasse sero-bakterioloogilisse instituuti. Tähelepanuväärilised olid ka par-terre'is asuvad sektsiooni ruumid, kõrged ja avarad, välissein põrandast laeni klaasist. Töö kihas siin „ainult“ 7 sektsiooni laual, niikui kurtis meid saatja vanem assistent, — laiad, massiivsed marmorlauad, millele asetatakse koolnud eriliste selieks konstrueeritud raud-raamid, liikuva päitse-osaga, nii et keha, eriti pää, seisu kerge on muuta ja alati juurdenirisev loputusvesi kergesti ära jookseb, mis kõik võimal-

E. Hofmann

(sünd. Praagas a. 1837, † Wienis a. 1897)

dab puhast ja eleganti töötamist. Ka keldrikorral asuvad laialdased külmetusruumid koolnute alalhoidmiseks olid kõigiti eeskujulikud. Kogu see instituut, 1912—1918 aastatel valmis ehitatud, on paraadi-asutus, millega tšehi ülikool võib õigusega uhkustada. — Kõrvalhõones asub sama ülikooli kohtuliku arstiteaduse instituut, mis kogu teaduseilmale on huvitav sellepolest, et siin on töötanud ja siit välja läinud E. d. v. Hofmann, üks selle ala suurimatest esitajatest. Rahvuse poolest tšeh, sai ta siin soliidid kooli prof. Popel'i assistendina ja pääle viimase surma 5 aastat kandis ette kohtu-meditsiini tšehi keeles siinsamas, kust ta siis kutse sai Innsbruck'i ja hiljem Viini ülikooli. Nüüd juhatab seda instituuti, mis muidugi väikene ja viisakas on oma pompööslike naaber-instituudi kõrval, siiski küllaldaselt ruumikas ja korraliku sisse-

seadega, prof. Slavik. — Katsusime küll saada siit telefoni teel ühendust saksa ülikooli kohtu-meditsiini instituudiga, mille juhatajaks prof. Dittrich ja vanemaks assistendiks prof. Marx, mõlemad soliidid nimed teaduseilmas, aga ei läinud see tepeks korda.

Kliinikutest olla paremad prof. Hönl'i sisekliinik ja mõlemad kirurgia kliinikud (prof. Kukula ja Jedlička omad). Viimane on originaalne oma administratsiooni poolest: ta töötab nimelt tšehi arstide seltsi päralt oleva ja hiigla-sanatooriumi kirurgilise osakonnana. Too sanatoorium, asuv üliilusal kohal Podoolias, Moldaava kõrgel kaljukallakul, on võrratu oma luksuse poolest selle tõttu loomulikult ainult finantsilise haute-volée'le kättesaadav; ta olla ka üks kõige rikkamatest ravitsusasutustest Euroopas oma raadiumi-hulga poolest. — Muidugi oli umbes samas ameerikalisk-luksuriööslikes stiilis ka prof. Jedlička kliinik siinsamas.

Ka Praaga üliõplaskond on kõige representaablem kõigist senini nähtutest, ühtlasi — tõele au andes — nähtavasti ka kõige paremini organiseeritud

vastastikkuse abiandmise ja isetegevuse aladel. Ta võib omaks nimetada uhke palee — ühe põlise tšehi aadeli-perekonna asula — mis poolteed kingina tulnud noore vabariigi kätte ja viimase poolt üle antud üliõplaskonnale. Kogu neljakordne palee oma võimatu pikkade korridoridega on üliõpilaskonna tarbetel ära kasutatud igasuguste ühingute, klubide, lugemistubade, ühiskaupluste, turnisaalide, piduruumide, raamatukogude etc. läbi ja kõik nii täielikult, et edustus ise on leppima pidanud mõningate tubadega ülal neljandal korral. All on terve tiib söömasaalide all, mis küll alati puupüsti täis üliõplasi ja kus meilegi serveeriti võrdlemisi odavasti ja üsna puhtalt ja maitsevalt, kuid meie eesti appetiidile koguniste mitte küllaldaselt. Väljas aedades jälle terve rida spordiplatse lawn-tennis'e ja teiste spordimängude jaoks. Üldiselt jättis noor vabariik ka meditsiinilisel alal jõudsasti edasirühkiva, sääljuures kõigiti soliidi ja sümpaatliku mulje.

Päale ebaõnnestanud ekskursiooni Pilseni, mida meile tungivalt soovitatud Praaga üliõplaskonna edustajate poolt ja kus meie vaid kuulsat õllefabrikut näha ja tolle õlut omast ürghallikast nauti saime, jõudsime vanasse Donau-linna Viini 3. VI. hommikul.

ARM A-120727

